

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ І СТІЙКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ РЕГІОНІВ

М.І. МЕДВЕДЄВА, канд. физ-мат. наук, доц., доц. кафедри маркетингу та бізнес-аналітики

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

В останні роки одним з основних завдань, які стоять перед країнами, є завдання побудови сильної та сталої економіки, а також підвищення її конкурентоспроможності. На думку Фагерберга [1], конкурентоспроможність – це можливість країни виробляти товари та послуги, які відповідають вимогам міжнародних ринків у вільних та справедливих ринкових умовах, при цьому зберігаючи та збільшуючи реальні доходи населення у довгостроковій перспективі. Отже, кожна економіка має особливу увагу приділяти тим напрямам, які забезпечують зростання показників стійкості та конкурентоспроможності країни. Експерти Всесвітнього економічного форуму у «Доповіді про глобальну конкурентоспроможність» у 2000 р. визначили економіку знань, а також використання конкурентних переваг, які засновані на інноваціях, як «основні чинники зростання конкурентоспроможності будь-якої країни» [2]. Це призводить до необхідності переходу від аграрної та індустріальної економіки до економіки знань або економіки, яка ґрунтується на знаннях. При цьому зауважимо, що наукомістка економіка може бути визначена як спосіб досягнення сталого економічного зростання та вирішення проблем, пов'язаних із недостатністю ресурсів [3]. Сьогодні питання сталого розвитку, конкурентоспроможності та економіки знань можна розглядати як пов'язані між собою напрями розвитку, на які спрямована увага більшості країн світу.

Світовий банк вказує наступні структурні елементи (стовпи), які є чотирма ключовими умовами для того, щоб країна могла повноцінно брати участь в економіці знань:

освіта та навчання – саме освічене та кваліфіковане населення дозволяє продукувати, поширювати та використовувати нові знання;

сучасна інформаційна інфраструктура, яка використовує інформаційні та комунікаційні технології для сприяння ефективній комунікації, розповсюдженню та обробці інформації. Вважається, що використання ІКТ ведуть до економічного розвитку;

економічні стимули та інституційний режим – регуляторне та економічне середовище, яке дозволяє забезпечити вільний потік знань, підтримує інвестиції в ІКТ, є центральним для економіки знань;

інноваційні системи до яких відносяться дослідницькі центри, університети, аналітичні центри, приватні підприємства і громадські групи, які створюють нові знання та використовують зростаючий запас глобальних знань, адаптуючи їх до місцевих потреб [4].

Останні дослідження показують зв'язок між економікою знань та конкурентоспроможністю країни, підкреслюючи вплив окремих її показників. Країни, які орієнтовані на науку, технологію та інновації, найчастіше показують

стійку конкурентоспроможність та довгострокове економічне зростання. Успішність формування економіки знань, її рівень можна застосовувати як один із найважливіших показників для порівняння окремих економік. Пов'язуючи економіку знань із конкурентоспроможністю країни можна назвати вирішальний вплив деяких показників економіки знань (загальні витрати на дослідження та розробки, рівень вищої освіти, навчання протягом усього життя, число патентів та ін.) на конкурентоспроможність країни. Зокрема відзначається позитивний вплив освіти, НДДКР та інновацій на конкурентоспроможність країн ЄС, а саме на глобальний індекс конкурентоспроможності – GCI [5].

Рівень конкурентоспроможності країни багато в чому залежить від вибору інноваційної моделі розвитку економіки, яка базується на нових знаннях, нових технологіях, нових методах управління. Тому можна вважати, що основою конкурентоспроможності є інноваційні процеси та здатність країни формувати економіку знань [6].

Отже, якщо країна хоче бути економічно успішною та конкурентоспроможною, вона повинна приділяти велику увагу створенню, розвитку та передачі знань. Країнам з низьким рівнем конкурентоспроможності потрібно вирішувати питання поступового збільшення ваги нематеріального капіталу, тобто переходу до нового сприйняття економіки з використанням інноваційного потенціалу, людського капіталу, нових технологій та менеджменту. Це зі свого боку потребує чіткого та ефективного підходу до розробки нової політики управління, яка відповідає країні та її ресурсам.

Література:

1. Fagerberg, J. (1988). International competitiveness. *The Economic Journal*, 98 (391), 355–374
2. Global Competitiveness Report-2000. URL: https://www.researchgate.net/publication/265578425_The_Global_Competitiveness_Report_2000 (дата звернення: 29.01.2023)
3. Režný, L.; Buchanan White, J.; Marešová, P. The knowledge economy: Key to sustainable development? *Struct. Chang. Econ. Dyn.* 2019, 51, 291–300
4. The Four Pillars of The Knowledge Economy. URL: https://web.worldbank.org/archive/website01503/WEB/0_CO-10.HTM (дата звернення: 28.01.2023)
5. Dima, A.M., Begu, L., Vasilescu, M.D., Maassen, M.A.: The relationship between the knowledge economy and global competitiveness in the European Union. *Sustainability* 10(6), 1706 (2018). URL: <https://doi.org/10.3390/su10061706> (дата звернення: 28.01.2023)
6. Подлужна Н.О. Економіка знань: проблеми та перспективи формування в регіонах України [монографія]. Харків: ФОП Панов А.М., 2018. 416 с.